

Απόβλητα και Απορρίμματα: Περιβαλλοντικό Βάρος ή Ένας Νέος Πόρος για Βιώσιμη Ανάπτυξη;

Η βασική συνεισφορά της οικονομικής επιστήμης μπορεί να συνοψισθεί σε μία φράση: η προσπάθεια για την «άριστη» κατανομή και διαχείριση των περιορισμένων μας πόρων. Η αντίληψη όμως των περιορισμένων πόρων ούτε νέα είναι ούτε αποκλειστικότητα των οικονομικών επιστημών, αλλά το πως αυτοί οι περιορισμένοι πόροι μπορούν να βρουν την καλύτερη χρήση τους είναι.

Το θέμα είναι προφανώς τεράστιο βιβλιογραφικά και εννοιολογικά, κι όμως είναι ζωτικής σημασίας να το εξετάζουμε περιοδικά για να μην ξεχνάμε την σημασία του. Στο άρθρο αυτό, κάνουμε μία πρόταση σε ένα κομμάτι της διαχείρισης πόρων που αφορά την βιώσιμη κυκλική οικονομία, τη διαχείριση των αποβλήτων και απορριμμάτων. Και θέλουμε να πάμε πέρα από τα τετριμμένα της διαφημιστικής ανακύκλωσης, του περιορισμού της κατανάλωσης, των προτεινόμενων αλλαγών στις διατροφικές ή καθημερινές μας συνήθειες, και να εστιάσουμε σε αυτά που, σε αντίθεση με όλα τα «μη», πιθανόν μπορεί να προσφέρει μία ανταγωνιστική αγορά – κάνοντας για λίγο στην άκρη τη μυωπική αντίληψη ότι οι αγορές κάνουν μόνο λάθη (γιατί όταν κάνουν ξεχνάμε να ρωτήσουμε ποιος φτιάχνει το ρυθμιστικό τους πλαίσιο, καμία αγορά δεν λειτουργεί εντελώς ελεύθερα όπως πολλοί μπορεί να πιστεύουν).

Μια ανταγωνιστική αγορά για τη διαχείριση των αποβλήτων και των απορριμμάτων θα τα αντιμετωπίσει ως «προϊόν» που μπορεί να αποφέρει κέρδος, και μάλιστα κέρδος στο πλαίσιο οποιασδήποτε ESG πρωτοβουλίας (environment, sustainability and governance). Ως προϊόν με ενδογενή αξία για αυτούς που συμμετέχουν στην αγορά (δεν μπορούμε να μην παράγουμε απόβλητα, μπορούμε να τα μειώσουμε και να τα ανακυκλώσουμε σωστά), ως προϊόν με αναπτυξιακή προοπτική (κέρδος, προφανώς, και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, σημαντικότερο), ως προϊόν που θα χρησιμοποιεί την αιχμή της τελευταίας τεχνολογίας (γιατί απλά δεν γίνεται να πέφτουν όλα τα απόβλητα στην χωματερή), ως προϊόν που θα το «αγοράζουν» από άπειρους πελάτες (όλους μας) και για το οποίο θα αποδίδουν στους πελάτες τους όχι

απευθείας χρηματική αξία – αν και αυτό μπορεί και πρέπει γίνει – αλλά τις μελλοντικές πολλαπλές αποδοχές ενός εύρυθμα διαχειρίσιμου, οικονομικά κερδοφόρου, περιβαλλοντολογικά καθαρού, τεχνολογικά προηγμένου και βιώσιμου κόσμου.

Η ενίσχυση της αγοραίας σημασίας της διαχείρισης αποβλήτων και απορριμμάτων είναι εξαιρετικά σημαντική. Εκεί που εμείς δημιουργούμε απόβλητα κάποιος άλλος θα τα συλλέξει και θα τα τακτοποιήσει για εμάς, θα τα διαχειριστούν σε κλίμακα οικονομικής αξίας καλύτερα από εμάς, θα έχουν οικονομικό κίνητρο να τα ανακυκλώσουν προς εμάς – και αν θέλουμε να βοηθήσουμε θα τα ξαναγοράσουμε, αλλιώς που η κυκλικότητα της βιωσιμότητας; Μήπως στην εποχή που όλα γίνονται με παράδοση στο σπίτι πρέπει να γίνεται και παράδοση των απορριμμάτων μας στους ειδικούς; Ακούγεται περίεργο το «καλημέρα, ήρθα για τα σκουπίδια σας»; Αν όμως αυτή η καλημέρα, όπου θα σας καλούν από τις εταιρείες διαχείρισης απορριμμάτων να σας κάνουν πελάτες όπως από τις εταιρείες ενέργειας, αποταμιεύει τους περιορισμένους πόρους μας, οδηγεί σε περισσότερη ανακύκλωση, δίνει απασχόληση σε εξειδικευμένους επιστήμονες αλλά και απλούς ανειδίκευτους εργαζόμενους, αν στο τέλος του μήνα μπορείτε να επιλέξετε δεκάδες καθημερινά προϊόντα από πιστοποιημένα ανακυκλωμένα υλικά και να ξέρετε ότι κάνετε και εσείς το ελάχιστο για το βιώσιμο αύριο (χωρίς να φύγετε από την πόρτα του σπιτιού σας ούτε για να πάτε στο πιο κοντινό μπλε κάδο) δεν θα το κάνατε;

Μια νέα, έξυπνη, αγορά στη διαχείριση αποβλήτων και απορριμμάτων όχι μόνο μπορεί να πετύχει οικονομικές αποδόσεις κλίμακας αλλά θα αποδεσμεύσει δημόσιους πόρους που θα κατευθυνθούν σε νέες χρήσεις δημοσίου συμφέροντος αλλά, ίσως το σημαντικότερο, θα δώσει στο κάθε καταναλωτή την δυνατότητα να μην λέει ότι στηρίζει την βιώσιμη ανάπτυξη αλλά εύκολα να το πράττει.

Υστερόγραφο:

Όπως και πολλά άλλα θέματα σύγχρονου ενδιαφέροντος, έτσι και η διαχείριση των αποβλήτων και απορριμμάτων ήταν θέμα που απασχολούσε την κλασική Ελλάδα. Ένα χωρίο στα «Πολιτικά Παραγγέλματα» του Πλουτάρχου

αναφέρεται στον Επαμεινώνδα τον Θηβαίο, και πως τον επαινούσαν επειδή αν και το εξέλεξαν από φθόνο να αναλάβει την «τελμαρχία», ακριβώς δηλαδή την διαχείριση των αποβλήτων της πόλης, εκείνος ανέδειξε τον ρόλο αυτό σε μεγάλο και αξιοσέβαστο δημόσιο αξίωμα, ενώ προηγουμένως δεν ήταν τίποτε παρά μια υποτυπώδης ενασχόληση. Παράδειγμα προς μίμηση ο «τέλμαρχος» Επαμεινώνδας λοιπόν, που αν και μεγάλος στρατηγός και πολιτικός δεν αδιαφόρησε και για αυτόν το, εν τέλει σημαντικό, ρόλο.

Σημαντικά μέρη του παραπάνω άρθρου έχουν ως πηγή πρόσφατο άρθρο από τους Financial Times με τίτλο: Why reducing waste is a solid business opportunity?

Δημήτρης Θωμάκος

Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Θάνος Δημόπουλος

Καθηγητής και Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών